

[Fraenkel.]

fik en Ekspansionsmulighed, som Historien aldrig nogen Sinde tidligere har kendt, en Ekspansionsmulighed, som har fremkaldt, som har oparbejdet det Europa, vi kendte før Krigen; det var den Verden, vi den Gang stod i.

Men overalt, hvor der en Gang var Ekspansion, er der nu Sammentrækning og Sammendragning med alle de økonomiske, sociale og politiske Følger, som dette nødvendigvis maa have. Derfor siger jeg, vil man diskutere disse Ting, maa man allerførst gøre sig klart, at der ikke er noget, som hedder Ophold i denne Udvikling foreløbig. Paa et eller andet Punkt vil den maaske standse, og derfra kan man saa arbejde sig op igen, men i dette Land lever der ikke noget Menneske, heller ikke det Barn, som er født i Dag, der kommer til at opleve, at den gamle Verden med sit Ernæringsgrundlag, med sine Institutioner, kommer igen.

Herrerne vil maaske indrømme mig, at naar man ser Forholdene ud fra dette Synspunkt, bliver det nødvendigt at behandle Love til Bekæmpelse af denne Tilstand paa en helt anden Maade, end naar man ser dem ud fra det gamle Synspunkt. Jeg tør uden at være Spaamand sige, at Partierne, saadan som de ligger i Dag, er et Rudiment, vi slæber med os fra det gamle og ind i det nye. Der vil komme helt andre Partier, og der vil navnlig danne sig i dette Land — ikke nu ved dette Valg, for dertil er Befolkningen endnu meget for uoplyst, men der vil en Gang danne sig et stort, mægtigt Parti, som ingen vil kunne modstaa, der kræver en eneste Ting paa sit Program: *Beskæftigelse*. De kan, hvis De har Lyst, godt kalde det de arbejdsløses Parti, det gør ingenting, det vil passe nok saa godt, for vi bliver saamænd nok efterhaanden alle sammen arbejdsløse. Herpaa burde Politikken have rettet alle Midler, men ikke ud fra de gamle Synspunkter, for de duer ikke.

Hvad er der ikke sagt om „Landbrugets Rentabilitet“! En fuldstændig Frase, Vaas og Vrøvl, saadan som den bliver anvendt. Jeg spurgte forleden Dag en æret Kollega her, som er valgt ude i Landet og selv er af landlig Rod: Hvordan staar det hos Dem, er der nogen Fare for Dem? Ja, sagde han, det staar saadan, at de spørger en: Vil du arbejde for Landbrugets Rentabilitet? Og den, der siger ja til det, han bliver saagu valgt dernede, hvor jeg er, enten det nu bliver mig eller en anden. — Saadan ligger

det dér, og saadan ligger det utvivlsomt mange andre Steder — og, sagde han, jeg kan jo da ikke hekse, jeg kan da ikke pludselig gøre Landbruget rentabelt. Jeg svarede ham: Jo, hvis du vil anvende de rigtige Midler, saa kan du godt, men de Midler maa jo være langt væk fra, hvad man ellers snakker om, naar man taler om Landbrugets Rentabilitet. Ja, hvad det da var for Midler. Jo, saa vidt jeg kan se, er der en af to Veje at gaa, og Muligheden er ogsaa for at kombinere disse to, men andet er der ikke at gøre: Enten maa man nedskrive Prioriteterne, eller ogsaa maa man lade Folk gaa fra Gaardene. Naar en af de to Ting sker, og man saa i øvrigt indleder en ganske anderledes fast og klar Landbrugspolitik, end det høje Ministerium hidtil har udfoldet, nemlig en Landbrugspolitik paa Smaabrug med Specialisering i videst mulig Udstrækning, saa er Landbruget rentabelt.

Jeg vil slet ikke sige, at de Penge, vi har anvendt paa andre Veje, er smidt ud af Vinduet; jeg vil ikke bruge saa stærkt et Udtryk overfor det. Men jeg vil gentage, hvad en æret Kollega en Gang sagde heroppefra: Det er Lapperier alt sammen, det bringer kun Hjælp til nogle Mennesker. Men vi maa stadig huske paa, naar vi behandler disse Ting, at Opgaven er en dobbelt. Der er den skrigende Nød, som raaber til os lige i Øjeblikket: Bring os over i Morgen, bring os over de første 3 Maaneder, bring os over et Aar. Og saa er der Politikken paa det lange Sigt ud fra de givne Forhold, først og fremmest ud fra Forstaaelsen af, at det økonomiske Grundlag, vi stod paa, er forrykket, er blevet et andet med alle de Følger i økonomisk, social og politisk Retning, som det nu en Gang maa medføre, og denne Forrykning kræver en Tilpasning. Saa kan vi støtte, hvad der kan støttes. Men i den lange Linies Politik maa vi altsaa gaa ud fra det, jeg lige har nævnt, og anlægge Tingene saadan, at der bliver en ikke overprioriteret Jord at arbejde paa, og at Arbejdet bliver rettet for Landbrugets Vedkommende mod Specialisering i smaa intensivt drevne Brug.

Ja, det er i Grunden det væsentlige af, hvad jeg har ønsket at give Udtryk for her i Dag. Jeg har ønsket, at der her i Rigsdagen skulde løfte sig en Stemme, som sagde: Det bliver ikke bedre, der kommer ingen Lysning, der er sket den Forskydning, jeg har talt om, og paa denne maa vi tilpasse enhver Foranstaltning, som vi sætter i Værk herfra.